

Helgekommentar i Moss Avis 17. september 2011

En godt bevart hemmelighet

Av Trygve G. Nordby

Hva er det med lokalvalget? Etter en lang og kjedelig valgkamp, ei lang valgnatt foran TV-skjermen og rapporter om skuffende lav valgoppslutning, måtte jeg bare ut for å klare hodet.

Da er fiskebåten *Elg* god å ty til. En fin tur i høstsola er å gå sørover fra Son, gjennom Bevøysundet nedover langs Jeløya, runde Gullholmen, gå vestover mellom Mølen og Langøya, og så tilbake over fjorden til Son via Tofteholmen. Vel hjemme ved kai har vi da vært på båttur i fire fylker og fire fylkeskommuner i løpet av et par timer: Akershus, Østfold, Vestfold og Buskerud.

”Fylkeskommunen” og ”fylket” har noe til felles her. I lokalvalget ser vi like lite til fylkeskommunen som vi på sjøen ser fylker og fylkesgrenser. Det er bare blågrå bølger.

Med et klarere hode etter så mye sjøluft tenker jeg at noe må gjøres. Hvis det er én ting vi alle har fått en kraftig påminnelse om etter 22. juli, så er det betydningen av å bo i et demokrati. For fortsatt å kunne ha et demokrati må vi bruke stemmeretten. Men det er det altså færre og færre som gjør. Faktisk ti prosentpoeng lavere enn for 30 år siden. Da stemte sju av ti. De siste årene er det bare seks av ti velgere som tar seg bryet med å ta en tur til stemmelokalet på valgdagen.

Dette er alvorlig. Nå har vi fire år på oss til å komme opp med radikale tiltak som virkelig kan monne når det gjelder å revitalisere lokaldemokratiet. Om noen spør meg, er dette mitt bidrag:

Legg ned fylkeskommunen, slå sammen småkommuner, hold direkte valg på ordførere, legg lokalvalg til samme dagen som stortingsvalget og gi alle muligheten til å avgi stemme på internett.

Når det gjelder fylkestingsvalget har begrepet ”hemmelig valg” fått en ny mening. Det har blitt så hemmelig at knapt noen kjenner et eneste navn på kandidatene. Mediene hadde liten forhåndsdekning, og på valgnatta ble fylkestingsvalget knapt levnet en eneste kommentar i maratonsendingene på TV. Dagen etter fant vi ingen referanser i avisene til hvem som hadde vunnet. Samtidig kunne vi lese spalte opp og spalte ned om hvem som hadde skåret mål i sjette divisjon fotball. Men etter valget på hvem som skal styre landets fylkeskommuner, det vil si videregående skoler, samferdsel, kultur og regional utvikling, var det ingen ting! Når mediene ikke gir noe drahjelp til de mange brave kvinner og menn som har viet sitt politiske liv til fylkespolitikken, hvem skal da gjøre det?

Jeg har lenge vært en forkjemper for fylkeskommunen. En gang i tida jobbet jeg til og med på heltid for å skape mer oppmerksomhet rundt dette folkevalgte nivået mellom stat og kommune. Jeg tuller ikke. Det var i 1986 hvor man ønsket å markere at vi hadde hatt fylkeskommunene i ti år. Entusiasmen tok ikke helt av - verken da eller seinere.

Med alt for mange små og svake kommuner til å ivareta en moderne befolknings ønsker om service og tjenester er fylkeskommunene satt inn som en slags politisk støttekontakt. En god ide, men det fungerer dessverre ikke. Folk flest kan verken gjøre rede for forskjellene mellom fylkesmann, fylkesrådmann og fylkesordfører - eller hva som bestemmes i fylkestinget. Og som vi har sett ved dette valget: Fylkeskommunen forblir en godt bevart hemmelighet og klarer ikke å tiltrekke seg den offentlige oppmerksomheten et demokratisk valgt system er avhengig av.

Så nå biter jeg i det sure eplet og sier: Legg ned fylkeskommunen. Gjør vi det, må oppgaver som for eksempel videregående skoler og samferdsel overføres til kommunene. Det kan forhåpentligvis føre til at vi får den kommunereformen som alle vet vi trenger, men som svært få politikere tør å fronte (med noen hederlige unntak i Mosseregionen!).

Større og mer potente kommuner vil få mer kraft og dermed også tiltrekke seg mer politisk interesse og oppmerksomhet. I nedslagsfeltet til Moss Avis kan vi godt klare oss med to kommuner: Moss og Follo. Da blir det nye folkemøter og nabokrangel i Son. Skal vi tilhøre storkommunen Follo eller storkommunen Moss? Sjøl vil jeg stemme for Moss.

Ordførervalget er i dag langt på veg overlatt til noen få deltakere på partienes nominasjonsmøter lenge før valget, eller til den politiske hestehandelen mellom enda færre partifolk etter valget. Ved årets valg var det bare Nesodden som holder på at ordføreren bør være direkte folkevalgt, og dermed direkte ansvarlig, overfor befolkningen. Sånt skaper lokalt engasjement og interesse - og får fram modige og gode politikere. Riktignok er avstemmingen på Nesodden bare rådgivende. Men 40 % av stemmene til en flink og populær politiker burde imponere – og bli respektert.

Et annet opplagt forbedringspunkt ville være å holde stortingsvalg og lokalvalg samtidig. For det første kunne politikerne få konsentrere seg om sin politiske gjerning i fire år av gangen. For det andre kunne vi som velgere få prege både den nasjonale og den lokale politikken samtidig. Og for det tredje ville stortingsvalgkampen kunne gi betydelig drahjelp og sørge for en positiv politisering av lokalvalget. Med utbredelsen av lokale medier i alle farger og

formater er jeg ikke redd for at oppmerksomheten om lokalvalget ville forsvinne i glamouren og glammen fra rikspolitikere. Selv nå uten stortingsvalg spiller jo de sentrale politikerne en betydelig rolle – uten at de engang er på valg.

Og så må de som ønsker det få stemme ved valg slik vi i dag meddeler oss i alle andre sammenhenger. Enten det gjelder kontakt med våre nærmeste, banktjenester eller bestilling av varer. Nemlig via internett. Her er jeg (for en gangs skyld) helt på linje med Liv Signe Navarsete. Internett og stemming på internett har kommet for å bli. I de ti kommunene som hadde prøveprosjekt med elektronisk valg benyttet 3 av 4 som forhåndsstemte denne muligheten. La oss bare ta e-valg i bruk over hele landet, og senke den fysiske terskelen for hva som skal til for å utføre borgerplikten.

Alt dette er absolutt verdt et forsøk. Kjedeligere valgkamp og lavere valgdeltakelse enn det vi har hatt de siste åra fortjener vi ikke.

Og i mellomtiden anbefaler jeg å ta en tur på fjorden. Det klarer hodet!